

МАЂАРСКА, РУМУНИЈА, БУГАРСКА И ТУРСКА

Ranaolf Rungaldier: Die Puszta Hortobágy und die Frage der Pusztentbildung in Ungarn. (Geographische Zeitschrift, 1928, 7. стр. 401—411.)

Писац даје опис хортобађске пусте и износи своје мишљење и мишљење некојих фитогеографа о њиховом стварању. Хортобађ код Дебрецина и Бугац код Кечкемета јесу последњи остаци ранијих пространих испаша (Алфелда.) Данас су оне, култивисањем периферијског земљишта, знатно смањене. Даље, писац износи морфологију хортобађске пусте по Чолнокију. Речно корито Тисе је постдилувијално; оно је испуњено алувијонима и заравњено. Поједини, мали, правилни брежуљци су, можда, остаци старе лесне површине. Мочваре које се налазе у дубљим деловима алувијалне равни не отичу. Речица Хортобађ је стари рукавац Тисин. Она служи за напојиште стоке, и чини границу између разних хатара испаше. Лес и живи песак су под културама. Некада ретки, растурени станови сточара, данас су збијени и знатно умножени. Хортобађска пуста има велики значај за саобраћај. Она је од увек служила за преноћиште сточним трговцима који су ишли у Дебрецин на вашар. Сточарство је раније било врло екстензивно, а данас је због напретка земљорадње у опадању. Пашу хортобађске пусте искоришћују држава и велепоседници. Велика је пажња обрађена рогатој марви, т. зв. „мађарској раси“.

Изнет је особит живот Мађарских пастира, који чине одвојен слој народа и традиционалан ред. Експлоатација мочвара је рационална. На једној се налази модерно уређен рибњак, чија годишња продукција износи до 400 тона. Знатан је и лов на дивљач.

Други, већи, део чланка посветио је писац питању о постанку пуста у опште. Излаже мишљења, мађарских ботаничара и педолога, о узроцима због којих није Алфелд и данас пошумљен. Он изводи закључак, да је у Алфелду раније морало бити више шуме, јер клима и тле условљавају успевање шумске вегетације. За доказ томе писац наводи листопадно дрвеће, које је аутохтоно, а не странско. А као разлог, што у овој низији нема данас шуме, писац истиче њено крчење.

Ч. Стојадиновић.

E. D. Beynon: Ancestral Occupations of the Hungarians. (The Geographical Review, October 1928, с. 606—616.)

Е. Д. Веупон је покушао да унеколико реконструише живот мађарских предака још из доба њиховог насељавања Панонског Басена 896. год. Он то чини поглавито на основу темељног проучавања при-

митивних занимања мађарског сеоског становништва која су се до данас сачувала.

Примитивни Мађари бавили су се највише *ловом, риболовом* и *номадским сјочарством*, и живели истим животом као номадски Остјаци и Вогули садашњег доба. У неким деловима Мађарске могу се и сада проматрати трагови живота старих мађарских предака. Сточари у Алфелду, рибари на обалама средњег Дунава, Тисе и Блатног Језера, ловци у забаченијим деловима Бакоњске Горе и Бика очували су многе обичаје који су развијени и код данашњих Остјака и Вогула у Сибиру. Много су боље очувани трагови примитивног сточарства и рибарства него лова.

Трагови примитивног лова огледају се у ловачкој терминологији, јер многе мађарске речи имају заједничку етимологију са речима фино-угарских језика. Поред тога, у неким деловима Мађарске, као у околини Веспрема, очувани су ловачки обичаји и носе се ловачки костими из XII века.

У погледу рибарства још су јаснији трагови примитивних занимања мађарских предака. Прости мађарски рибари очували су кроз векове скоро исте методе и рибарски алат мађарског претористског доба. На Блатном језеру, Дунаву, Тиси, Моришу, Керешу и другим мањим рекама владају у рибарству скоро исти обичаји као што су владали код Мађара док су они живели на обалама реке Оба и доуније на Волги. Мађарски рибари и сада живе у врло примитивним, ниским колибама, какве су вероватно употребљавали и њихови стари претци. Од нарочитог је интереса факат да мађарски рибари на обалама Тисе употребљавају широко весло (чији је облик налик на лист дувана) које је у употреби само још код сибирских племена на обалама Оба.

Више него иједна друга врста занимања сточарски живот садашњих мађарских становника у Панонском Басену представља непосредан наставак старог сточарског живота који су некада водили мађарски претци у пространим степским областима Западне Азије. Мађарски сточари (*pásztorok*) представљају најпримитивније становништво у Мађарској, чији се партијархални начин живота свакако не разликује много од живота првобитних мађарских сточара из Арпадовога доба. Овде сточари већином живе у врло примитивним кућама, које су прилагођене њиховом полуномадском животу. Најпримитивније се куће састоје од четири зида са једним улазом и по правилу су без крова; зидови су саграђени од испреплетаног дрвећа, шибља и трске.

Мих. С. Радовановић.